Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

26. siječnja 2017.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Belgijsko, njemačko, francusko, talijansko, nizozemsko i austrijsko tržište kupaonske opreme – Usklađivanje prodajnih cijena i razmjena osjetljivih poslovnih informacija – Smjernice o metodi za utvrđivanje iznosa novčanih kazni iz 2006. – Obveza obrazlaganja – Načelo jednakog postupanja – Proporcionalnost – Izvršavanje neograničene nadležnosti“

U predmetu C-636/13 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. studenoga 2013.,

Roca Sanitario SA, sa sjedištem u Barceloni (Španjolska), koju zastupaju J. Folguera Crespo, P. Vidal Martínez i E. Navarro Varona, *abogados*,

tužitelj,

druga stranka u postupku je:

Europska komisija, koju zastupaju F. Castilla Contreras, F. Castillo de la Torre i F. Jimeno Fernández, u svojstvu agenata, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourgu,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: A. Tizzano, potpredsjednik Suda, u svojstvu predsjednika prvog vijeća, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (izvjestitelj) i F. Biltgen, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Wathelet,

tajnik: K. Malacek, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 10. rujna 2015.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. studenoga 2015.,

donosi sljedeću

* * Jezik postupka: španjolski

Presudu

1 Roca Sanitario SA u žalbi traži djelomično ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., Roca Sanitario/Komisija (T-408/10, EU:T:2013:440; u daljnjem tekstu: pobijana presuda), kojom je taj sud smanjio na 6 298 000 eura iznos novčane kazne izrečene društvu Roca Sanitario, solidarno s njegovim društvom kćeri Roca SARL (u daljnjem tekstu: Roca), Odlukom Komisije C (2010) 4185 *final* od 23. lipnja 2010. o postupku primjene članka 101. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/39092 – kupaonska oprema) (u daljnjem tekstu: sporna odluka), te kojom je u preostalom dijelu odbio njegovu tužbu za poništenje te odluke.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

2 Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima [101.] i [102. UFEU-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165. i ispravak u SL-u 2016., L 173, str. 108.) u članku 23. stavcima 2. i 3. predviđa:

„2. Komisija može poduzetnicima i udruženjima poduzetnika odlukom propisati novčane kazne ako bilo namjerno ili nepažnjom:

(a) krše odredbe članka [101.] ili članka [102. UFEU-a] [...]

[...]

Za svakog poduzetnika i svako udruženje poduzetnika koje sudjeluje u povredi propisa, novčana kazna ne smije prelaziti 10% njegovog ukupnog prihoda u prethodnoj poslovnoj godini.

[...]

3. Pri određivanju iznosa novčane kazne uzet će se u obzir težina i trajanje povrede."

3 U članku 31. te uredbe navodi se:

„Sud ima neograničenu nadležnost u nadzoru odluka Komisije kojima ista izriče novčane kazne ili periodične penale. Sud može ukinuti, smanjiti ili povećati iznos novčane kazne ili periodičnog penala."

Smjernice iz 2006.

4 U točki 2. Smjernica o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006., C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.; u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2006.) navodi se da, kada je riječ o utvrđivanju novčanih kazni, „Komisija mora uzimati u obzir i težinu i trajanje povreda" te da „izrečena kazna ne smije premašivati ograničenja utvrđena u članku 23. stavku 2. drugom i trećem podstavku Uredbe br. 1/2003".

5 U točki 13. tih smjernica predviđa se:

„U određivanju osnovnog iznosa kazne koju će nametnuti, Komisija će upotrijebiti vrijednost prihoda od prodaje robe ili usluga tog poduzetnika na koju se povreda izravno ili neizravno […] odnosi u odgovarajućem zemljopisnom području unutar Europskoga gospodarskog prostora [EGP]. Komisija će u pravilu uzeti u obzir prihode od prodaje koje je taj poduzetnik ostvario tijekom posljednje pune poslovne godine svoga sudjelovanja u povred[i]”.

6 U točki 20. navedenih smjernica određuje se:

„Težina svake vrste povreda ocjenjuje se za svaki slučaj posebno, uzimajući u obzir sve bitne okolnosti pojedinog slučaja.

7 U točki 21. istih smjernica navodi se:

„U pravilu se udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir utvrđuje u visini do 30% vrijednosti prihoda od prodaje.”

8 Prema odredbi točke 22. Smjernica iz 2006:

„Pri odlučivanju treba li udio vrijednosti prihoda od prodaje, koji se u danom slučaju treba razmotriti, biti na donjem ili na gornjem dijelu tog raspona, Komisija uzima u obzir niz čimbenika kao što je narav povreda, zajednički tržišni udio svih dotičnih poduzetnika, zemljopisni opseg povreda te je li povreda u potpunosti izvršena ili ne.”

9 Točkom 23. tih smjernica predviđa se:

„Horizontalni sporazumi o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje […], koji su obično tajni, po svojoj su naravi među najtežim oblicima ograničavanja tržišnog natjecanja. Sa stajališta politike tržišnog natjecanja, njih se kažnjava visokim novčanim kaznama. Stoga je udio vrijednosti prihoda od prodaje koji se uzima u obzir u takvim slučajevima povreda u pravilu u gornjem dijelu tog raspona.”

10 U točki 25. navedenih smjernica navodi se:

„Osim toga, bez obzira na trajanje sudjelovanja poduzetnika u povredi, Komisija u osnovni iznos uključuje iznos od između 15% i 25% vrijednosti prihoda od prodaje kako je definirano gore u odjeljku A kako bi odvratila poduzetnike od samog sklapanja horizontalnih sporazuma o određivanju cijena, podjeli tržišta i ograničenju proizvodnje. Takav dodatni iznos Komisija može primijeniti i u slučaju drugih povreda. U svrhu odlučivanja o udjelu vrijednosti prihoda prodaje koji se treba razmotriti u pojedinom slučaju, Komisija uzima u obzir niz čimbenika, a posebno one spomenute u točki 22.”

11 U točki 29. istih smjernica navodi se:

„Osnovni se iznos može sniziti ako Komisija utvrdi postojanje olakotnih okolnosti, kao što su:

— ako dotični poduzetnik dokaže da je prekinuo povredu odmah nakon intervencije Komisije[;] to se ne primjenjuje na tajne sporazume ili ponašanje (osobito kartele),

— ako poduzetnik dokaže da je povreda nastupila nepažnjom,

— ako poduzetnik dokaže da je njegovo sudjelovanje u povredi znatno ograničeno i tako dokaže da je tijekom razdoblja u kojemu je sudjelovao u sporazumu koji predstavlja povredu zapravo izbjegavao provoditi takav sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu[;] sama činjenica da je poduzetnik sudjelovao u povredi kraće od drugih ne smatra se olakotnom okolnošću budući da se to već odražava u osnovnom iznosu kazne,

— ako je dotični poduzetnik učinkovito surađivao s Komisijom u opsegu koji premašuje područje primjene Obavijesti o oslobađanju od kazne te koji premašuje njegovu zakonsku obvezu suradnje,

— ako su javna tijela ili zakonodavstvo […] dozvoljavali ili poticali protutržišno ponašanje poduzetnika.”

Okolnosti spora i sporna odluka

12 Okolnosti spora izložene su u točkama 1. do 28. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.

13 Roca Sanitario je društvo majka u sklopu grupacije trgovačkih društava koji posluju u sektoru kupaonske opreme (u daljnjem tekstu: grupacija Roca). U vrijeme nastanka činjenica koje predstavljaju utvrđenu povredu Roca Sanitario imala je u vlasništvu cjelokupni kapital društva Roca čija je glavna djelatnost bila distribucija keramičkih proizvoda i sanitarnih armatura na francuskom tržištu. 29. listopada 1999. Roca Sanitario kupila je grupaciju na čijem je čelu bilo društvo Keramik Holding AG (u daljnjem tekstu: grupacija Laufen), društvo osnovano prema švicarskom pravu koje je u vlasništvu među ostalim imalo i cjelokupni kapital društva Laufen Austria AG. U vrijeme nastanka činjenica koje predstavljaju utvrđenu povredu Laufen Austria proizvodio je keramičke proizvode pod vlastitim robnim markama te je na tržište plasirao te proizvode kao i proizvode koje su proizvodili njegovi konkurenti. Prodaja tih proizvoda bila je koncentrirana u Austriji, a u manjoj mjeri i u Njemačkoj.

14 Dana 15. srpnja 2004. Masco Corp. i njegova društva kćeri, među kojima Hansgrohe AG, koji proizvodi sanitarne armature, i Hüppe GmbH, koji proizvodi pregrade za tuš kabine, obavijestili su Komisiju o postojanju zabranjenog sporazuma u sektoru kupaonske opreme te su zatražili oslobođenje od kazne na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.) ili, podredno, smanjenje iznosa novčanih kazni koje im mogu biti izrečene.

15 Komisija je 9. i 10. studenoga 2004. provela nenajavljene pretrage u prostorijama nekoliko društava i nacionalnih strukovnih udruženja koja djeluju u sektoru kupaonske opreme. Nakon što je između 15. studenoga 2005. i 16. svibnja 2006. tim društvima i udruženjima, uključujući Roca i Laufen Austria, uputila zahtjeve za dostavu informacija, Komisija je 26. ožujka 2007. usvojila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama. Ta je obavijest među ostalim dostavljena i tužitelju.

16 Dana 17. siječnja 2006. Roca je u svoje ime i u ime grupacije Laufen, s obzirom da je preuzela poslovanje te grupacije u Francuskoj, zatražila oslobođenje od kazne na temelju Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela ili, podredno, smanjenje iznosa novčane kazne koja joj može biti izrečena.

17 Nakon saslušanja održanog od 12. do 14. studenoga 2007., slanja pojedinim društvima dopisa u kojem se izlažu činjenice dana 9. srpnja 2009. te slanja zahtjeva čiji je adresat bio tužitelj radi dostave dodatnih informacija, Komisija je 23. lipnja 2010. donijela spornu odluku kojom je utvrdila postojanje povrede članka 101. stavka 1. UFEU-a i članka 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. (SL 1994., L 1, str. 3.), u sektoru kupaonske opreme. Utvrdila je da se ta povreda, u kojoj je navodno sudjelovalo 17 poduzetnika, odvijala u različitim razdobljima između 16. listopada 1992. i 9. studenoga 2004. i to u obliku niza protutržišnih sporazuma ili usklađenih djelovanja na području Belgije, Njemačke, Francuske, Italije, Nizozemske i Austrije. Prema toj odluci, zabranjeni

sporazum se odnosio na proizvode kupaonske opreme koji ulaze u jednu od sljedeće tri podskupine proizvoda: sanitarne armature, pregrade za tuš kabine i njihovi dodatni dijelovi te keramički proizvodi (u daljnjem tekstu: tri podskupine proizvoda).

18 Komisija je među ostalim naglasila postojanje nacionalnih strukovnih udruženja čiji su članovi obavljali djelatnosti koje pokrivaju sve tri podskupine proizvoda, koja je nazvala „koordinacijskim tijelima", nacionalnih strukovnih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću vezanom uz najmanje dvije od tri navedene podskupine proizvoda, koje je nazvala „udruženjima za više proizvoda", kao i specijaliziranih udruženja čiji su se članovi bavili djelatnošću iz jedne od te tri podskupine proizvoda. Konačno, Komisija je utvrdila postojanje središnje grupe poduzetnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu u različitim državama članicama kao i u okviru koordinacijskih tijela i udruženja za više proizvoda.

19 Vezano uz sudjelovanje grupacije Roca u utvrđenoj povredi, Komisija je utvrdila da je ta grupacija znala za povredu za tri podskupine proizvoda. Međutim, kada je riječ o zemljopisnom opsegu zabranjenog sporazuma, Komisija je zaključila da se ne može smatrati da je grupacija Roca znala za njegovu opću primjenu, nego samo da treba smatrati da je znala za koluzivna djelovanja u Francuskoj i Austriji.

20 Komisija je tako u članku 1. stavku 3. sporne odluke utvrdila da su Roca Sanitario i njegova dva društva kćeri Roca i Laufen Austria povrijedili članak 101. stavak 1. UFEU-a i članak 53. Sporazuma o Europskom gospodarskom prostoru od 2. svibnja 1992. jer su sudjelovali u trajnom sporazumu i usklađenim djelovanjima u sektoru kupaonske opreme u Francuskoj i Austriji.

21 Odredbom članka 2. stavka 4. sporne odluke Komisija je društvu Roca Sanitario izrekla novčanu kaznu od 17 700 000 eura, solidarno s društvom Laufen Austria, i novčanu kaznu od 6 700 000 eura, solidarno s društvom Roca. Nadalje, društvu Laufen Austria izrekla je novčanu kaznu od 14 300 000 eura na osnovi njegova sudjelovanja u povredi u razdoblju prije nego što je društvo Roca Sanitario steklo grupaciju Laufen.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

22 Dana 8. rujna 2010. društvo Roca Sanitario tajništvu Općeg suda podnijelo je tužbu kojom se traži poništenje sporne odluke u dijelu u kojem se ona odnosi na to društvo i, podredno, smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena.

23 U prilog svojem zahtjevu za djelomično poništenje sporne odluke Roca Sanitario iznijela je šest tužbenih razloga. Prvi, drugi i peti tužbeni razlog ticali su se pripisivanja odgovornosti društvu Roca Sanitario za radnje društava Roca i Laufen Austria. Treći tužbeni razlog temeljio se na povredi prava obrane. Četvrti tužbeni razlog odnosio se na izračun iznosa novčane kazne koja je izrečena solidarno tužitelju i društvu Laufen Austria. Šesti tužbeni razlog bio je vezan uz Komisijinu ocjenu težine povrede.

24 U sklopu svojeg podredno postavljenog zahtjeva za smanjenje iznosa novčane kazne Roca Sanitario pozvala se na manju težinu sudjelovanja u povredi čija odgovornost joj se stavlja na teret, u odnosu na težinu drugih sudionika kao i eventualno smanjenje iznosa novčane kazne odobreno društvima Roca i Laufen Austria slijedom njihovih tužbi.

25 Opći je sud u pobijanoj presudi, izvršavajući svoju neograničenu nadležnost, smanjio iznos novčane kazne izrečene tužitelju solidarno s društvom Roca te ga je odredio u visini od 6 298 000 eura kako bi tužitelj mogao sudjelovati u sniženju iznosa novčane kazne priznatom društvu Roca. Tužba je u preostalom dijelu odbijena.

Zahtjevi stranaka

26 Roca Sanitario od Suda zahtjeva da:

— djelomično ukine pobijanu presudu,

— smanji iznos izrečene joj novčane kazne i

— Komisiji naloži snošenje troškova.

27 Komisija od Suda zahtijeva da:

— odbije žalbu i

— društvu Roca Sanitario naloži snošenje troškova.

O žalbi

28 Žalitelj u potporu žalbi iznosi dva žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na pogrešci koja se tiče prava počinjenoj jer je jedan od tužbenih razloga iznesenih u prvostupanjskom postupku kvalificiran „zakašnjelim". Drugi žalbeni razlog temelji se na tvrdnji da je Opći sud povrijedio načela individualizacije sankcije i osobne odgovornosti, proporcionalnosti, jednakosti postupanja i zaštite legitimnih očekivanja te obveze obrazlaganja, time što je odbio smanjiti osnovni iznos novčane kazne izrečene žalitelju.

Prvi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

29 Prvim žalbenim razlogom Roca Sanitario prigovara da je Opći sud u točkama 44. i 45. pobijane presude odbacio kao nedopušten argument prema kojem je Komisija, u svrhu primjene presumpcije da Roca Sanitario ima odlučujući utjecaj na Laufen Austria, uzeo u obzir pogrešan datum stjecanja skoro svih dionica Keramik Holdinga od strane društva Roca Sanitario. Naime tvrdi da je, suprotno navodima iz sporne odluke, do tog stjecanja došlo tek 31. prosinca 1999.

30 Tužitelj smatra da je Opći sud pogriješio kada je taj argument kvalificirao zakašnjelim s obrazloženjem da je on iznesen tek u fazi podnošenja replike. On naime tvrdi da je taj argument trebalo smatrati dopunom tužbenog razloga koji je već bio sadržan u tužbi. U svakom slučaju smatra da je Opći sud na pogrešku u ocjeni činjeničnih elemenata morao paziti po službenoj dužnosti u svim stadijima postupka te shodno tomu smanjiti kaznu, osim ako se time ne bi povrijedilo pravo na djelotvornu sudsku zaštitu predviđeno člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima i načelo proporcionalnosti na kojem se temelji članak 31. Uredbe br. 1/2003.

31 Komisija osporava tužiteljeve argumente.

Ocjena Suda

32 Valja podsjetiti da su sudovi Europske unije nadležni za provođenje nadzora zakonitosti i to na temelju dokaza koje im dostavi tužitelj u prilog istaknutih tužbenih razloga. Prilikom tog nadzora, sud se ne može pozvati na diskrecijsku ovlast Komisije ni u pogledu odabira elemenata uzetih u obzir prilikom

primjene kriterija spomenutih u Smjernicama ni u pogledu ocjene tih elemenata kako bi odustao od provođenja detaljne kontrole prava i činjenica (presuda od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 62.).

33 Nadzor zakonitosti dopunjen je neograničenom nadležnošću priznatom člankom 31. Uredbe br. 1/2003 u skladu s člankom 261. UFEU-a. Takva nadležnost omogućuje sudovima da, osim pukog nadzora zakonitosti sankcije, ocjenu Komisije zamjene vlastitom ocjenom te shodno tome ukinu, smanje ili povećaju izrečene novčane kazne ili periodične penale (presuda od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 63. i navedena sudska praksa).

34 Treba međutim naglasiti da izvršavanje neograničene nadležnosti ne znači da se nadzor provodi po službenoj dužnosti, pri čemu valja podsjetiti i da su postupci pred sudovima Unije kontradiktorne naravi. Osim razloga javnog poretka koje sud mora ispitati po službenoj dužnosti, poput nepostojanja obrazloženja pobijane odluke, na tužitelju je da istakne tužbene razloge protiv potonje i ponudi dokaze njima u prilog (presuda od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, t. 64.).

35 U skladu s člankom 48. stavkom 2. Poslovnika Općeg suda u tekstu koji je bio na snazi u vrijeme donošenja pobijane presude, tijekom postupka je zabranjeno iznositi nove razloge, osim ako se ne temelje na pravnim ili činjeničnim pitanjima za koja se saznalo tijekom postupka. Argument koji ne predstavlja dopunu ranije iznesenog argumenta u tužbi kojom je pokrenut postupak, izravno ili implicitno, te koji je s njime u uskoj vezi, treba smatrati novim tužbenim razlogom (vidjeti u tom smislu presude od 12. studenoga 2009., SGL Carbon/Komisija, C-564/08 P, neobjavljena, EU:C:2009:703, t. 20. do 34., i od 16. prosinca 2010., AceaElectrabel Produzione/Komisija, C-480/09 P, EU:C:2010:787, t. 111.).

36 U konkretnom slučaju Opći je sud u točki 44. pobijane presude utvrdio da je „prigovor o tome da je tužitelj bio vlasnik cjelokupnog kapitala društva Laufen Austria tek od 6. lipnja 2000., prvi put iznesen u replici”, nakon čega je u točki 45. te presude naveo da je „tužitelj u tužbi izričito iznio da je 100%-tni kapital društva Keramik Holding stekao 29. listopada 1999.”, te je zaključio da „[p]rema tome, tužitelj pogrešno tvrdi da [taj] prigovor predstavlja dopunu tužbenih razloga sadržanih u tužbi”.

37 Stoga, s obzirom na to da je datum tužiteljeva stjecanja društvenog kapitala Keramik Holdinga neophodan za izračun osnovnog iznosa novčane kazne izrečene društvu Roca Sanitario, taj se prigovor ne može smatrati dopunom tužbenog razloga iznesenog u tužbi kojom je pokrenut postupak, nego ga treba smatrati novim tužbenim razlogom.

38 Nadalje, nije na Općem sudu da ispravlja pogreške koje je stranka učinila u iznošenju činjenica koje mogu poslužiti kao temelj tužbenim razlozima za poništenje sporne odluke.

39 Prema tome, prvi žalbeni razlog valja odbiti kao neosnovan.

Drugi žalbeni razlog

Argumentacija stranaka

40 Drugim žalbenim razlogom Roca Sanitario tvrdi da je Opći sud među ostalim u točkama 157. do 188., 201. i 202. pobijane presude povrijedio načela individualizacije sankcije i osobne odgovornosti, proporcionalnosti, jednakosti postupanja i zaštite legitimnih očekivanja te svoju obvezu obrazlaganja jer nije izvukao zaključke koje je nalagalo utvrđenje Općeg suda prema kojem je težina sudjelovanja u povredi čija se odgovornost pripisuje društvu Roca Sanitario bila manja od težine drugih sudionika zabranjenog sporazuma, posebice prilagođavajući koeficijent vezan uz težinu utvrđene povrede u smislu

točki 20. do 23. Smjernica iz 2006. (u daljnjem tekstu: koeficijent „težina povrede”) i dodatni koeficijent predviđen u točki 25. tih smjernica (u daljnjem tekstu: koeficijent „dodatni iznos”) te smanjujući iznos osnovne novčane kazne.

41 Roca Sanitario kao prvo navodi da točke 157. do 188. pobijane presude sadrže pogrešku koja se tiče prava jer se njima u kontekstu utvrđivanja iznosa novčane kazne uopće ne uzima u obzir činjenica da je sudjelovanje u povredi čija mu se odgovornost pripisuje, imalo manju težinu od sudjelovanja drugih sankcioniranih poduzetnika. U tom smislu tvrdi da se u pobijanoj presudi ne pravi razlika, osim kada je riječ o zemljopisnom opsegu sudjelovanja u povredi, između težine postupanja njegovih društava kćeri i težine postupanja poduzetnika koji su činili „jezgru” uključenih poduzetnika, prema naravi njihovih postupanja te prema broju podskupina proizvoda obuhvaćenih povredom. Smatra da je u skladu s načelom nediskriminacije Opći sud trebao smanjiti osnovni iznos novčane kazne izrečene društvu Roca Sanitario tako da na njega primijeni koeficijente „težina povrede” i „dodatni iznos” niže od onih koji su primijenjeni na te poduzetnike, te da je trebao izvući zaključke iz svojih utvrđenja navedenih u točkama 169., 186. i 187. pobijane presude.

42 Kao drugo, tvrdi da je obrazloženje navedeno u točkama 168. i 187. pobijane presude u kontradikciji sa sudskom praksom koja se primjenjuje u pogledu stupnjevanja novčanih kazni te se njime pogrešno daje prednost načelu proporcionalnosti novčane kazne na štetu načela jednakosti postupanja.

43 Kao treće, smatra da je manju težinu sudjelovanja u povredi čija se odgovornost pripisuje društvu Roca Sanitario, trebalo uzeti u obzir kao olakotnu okolnost u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. Naime, tvrdi da je Opći sud u točkama 171. do 177. pobijane presude isključio bilo kakvo smanjivanje novčane kazne po toj osnovi, temeljeći se na pretjerano restriktivnom i pogrešnom tumačenju te odredbe.

44 Kao četvrto, smatra da je Opći sud povrijedio načelo zaštite legitimnih očekivanja i obvezu obrazlaganja jer je, iako se u točkama 21. do 23. Smjernica pozvao na točku 185. pobijane presude, propustio navesti manju težinu sudjelovanja u povredi čija se odgovornost pripisuje tužitelju, u odnosu na težinu sudjelovanja drugih sudionika, zaključujući da je Komisija postupala u skladu s načelom proporcionalnosti.

45 Komisija opovrgava navedene argumente. Osim toga, iako zaključuje da je Opći sud s pravom odbio tužiteljeve argumente o povredi načela jednakog postupanja i proporcionalnosti, smatra da je u osnovi netočna teza Općeg suda prema kojoj su koeficijenti „težina povrede” i „dodatni iznos” primijenjeni na tužitelja koji je u povredi sudjelovao samo u okviru Francuske i Austrije, trebali biti različiti od koeficijenata primijenjenih na druge članove predmetnog zabranjenog sporazuma koji su sudjelovali u povredi na području šest država članica i u pogledu tri podskupine proizvoda. Komisija stoga predlaže da Sud izmijeni obrazloženje.

Ocjena Suda

46 Uvodno valja podsjetiti da je Opći sud jedini nadležan nadzirati način na koji je Komisija u svakom pojedinačnom slučaju ocijenila težinu nezakonitih ponašanja. U okviru žalbenog postupka cilj je nadzora koji provodi Sud, s jedne strane, ispitati u kojoj je mjeri Opći sud na pravno ispravan način uzeo u obzir sve čimbenike bitne za ocjenu težine pojedinog ponašanja u svjetlu članka 101. UFEU-a i članka 23. Uredbe br. 1/2003 te, s druge strane, provjeriti je li Opći sud u zadovoljavajućoj pravnoj mjeri odgovorio na sve argumente iznesene u prilog zahtjevu za ukidanje novčane kazne ili za smanjenje njezina iznosa (vidjeti među ostalim presude od 17. prosinca 1998., Baustahlgewebe/Komisija, C-185/95 P, EU:C:1998:608, t. 128.; od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 244., te od 5. prosinca 2013., Solvay Solexis/Komisija, C-449/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:802, t. 74.).

47 No, s obzirom na to da Roca Sanitario u svom drugom žalbenom razlogu prigovara da Opći sud ni u okviru provođenja nadzora zakonitosti sporne odluke u točkama 157. do 179. pobijane presude ni u okviru svoje neograničene ovlasti određivanja novčane kazne u točkama 185. do 188. te presude, nije uzeo u obzir činjenicu da sudjelovanje u povredi čija odgovornost mu se stavlja na teret, ima manju težinu od sudjelovanja poduzetnika koji su činili „jezgru" zabranjenog sporazuma, treba naglasiti da Sud, kad odlučuje o pravnim pitanjima u okviru žalbe, ne može iz razloga pravičnosti zamijeniti ocjenu Općeg suda svojom ocjenom, kada je taj sud izvršavajući svoju neograničenu nadležnost odlučio o iznosu novčanih kazni izrečenih poduzetnicima zbog povrede prava Unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 245., i od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 87.).

48 S druge strane valja također podsjetiti da prilikom utvrđivanja iznosa novčanih kazni treba uzeti u obzir trajanje povrede i sve elemente koji mogu utjecati na ocjenu težine te povrede (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 240., i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 98.).

49 Među elementima koji mogu utjecati na ocjenu težine povrede nalaze se ponašanje svakog poduzetnika, uloga koju je svaki od njih imao u uspostavljanju sporazuma ili usklađenih djelovanja, dobit koju su mogli ostvariti iz tih sporazuma ili djelovanja, njihova veličina i vrijednost robe o kojoj je riječ kao i rizik koji povrede takve vrste predstavljaju za ciljeve Unije (presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, t. 242., i od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 100.).

50 U konkretnom slučaju, kako to proizlazi iz točke 155. pobijane presude, nesporno je da društvo Roca Sanitario treba u svojstvu društva majke u čijem je vlasništvu cjelokupni kapital društva Laufen Austria, smatrati odgovornim za radnje potonjeg društva koje su se sastojale u provođenju koordiniranja budućih povećanja cijena, potom, da je društvo Roca Sanitario zbog sudjelovanja društva Laufen Austria na sastancima Arbeitskreis Sanitärindustrie znalo za materijalne razmjere utvrđene povrede koja je obuhvaćala tri podskupine proizvoda, što tužitelj u svojoj tužbi nije ni osporio, te konačno, da je ta povreda pokrivala cijelu Austriju.

51 Opći sud iz toga je zaključio da je Komisija u skladu s točkama 21. do 23. i 25. Smjernica iz 2006. mogla s pravom zaključiti da su koeficijenti „težina povrede" i „dodatni iznos" od 15% primjereni.

52 U tom smislu, Roca Sanitario prigovara da Opći sud nije uzeo u obzir činjenicu da Laufen Austria i Roca nisu pripadali „jezgri" zabranjenog sporazuma među ostalim i zbog toga što nisu doprinijeli njezinu stvaranju ni održavanju.

53 No, čak ako se i pretpostavi da je ta činjenica dokazana, ona ni u kojem slučaju ne može dokazivati da je Opći sud trebao zaključiti da koeficijenti „težina povrede" i „dodatni iznos" po stopi od 15% nisu bili primjereni ili da su bili previsoki, zato što taj postotak ima opravdanje u samoj prirodi predmetne povrede, tj. provođenju koordiniranog povećanja cijena. Ta povreda naime spada među najteže oblike ograničavanja tržišnog natjecanja u smislu točaka 23. i 25. Smjernica iz 2006., a navedena stopa od 15% odgovara najnižoj stopi na ljestvici sankcija predviđenih za takve povrede u skladu s tim smjernicama (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Ziegler/Komisija, C-439/11 P, EU:C:2013:513, t. 124. i 125., te od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 125.).

54 Prema tome, Opći je sud u točkama 169. i 185. pobijane presude ispravno zaključio da Komisija nije povrijedila načelo proporcionalnosti kada je koeficijente „težina povrede” i „dodatni iznos” odredila po stopi od 15% bez obzira na zemljopisni doseg sudjelovanja u predmetnoj povredi koji je bio ograničen samo na područja Francuske i Austrije.

55 S obzirom na to da Roca Sanitario prigovara da je Opći sud, unatoč tome što je utvrdio da je sudjelovanje u povredi čija mu se odgovornost pripisuje bilo manje težine u odnosu na druge sudionike, za njega prihvatio navedene koeficijente te da je time prekršio načelo jednakosti postupanja, treba reći, kao što je to u bitnome navela i Komisija, da obrazloženje sadržano u točkama 168. i 169. te točkama 186. i 187. pobijane presude prema kojem, s jedne strane, povredu koja obuhvaća područja šest država članica i tri podskupine proizvoda treba smatrati težom od povrede poput predmetne koja je počinjena na području dviju država članica, te prema kojem je, s druge strane, poduzetnicima koji su sudjelovali u toj prvoj povredi trebalo zbog same te činjenice odrediti novčanu kaznu utvrđenu na temelju koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” koji su veći od onih primijenjenih na tužitelja, sadrži pogrešku koja se tiče prava.

56 Naime, kada je riječ o utvrđivanju koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos”, iz točaka 22. i 25. Smjernica iz 2006. proizlazi da je potrebno uzeti u obzir niz čimbenika, poglavito one koji se navode u točki 22. tih smjernica. Iako je prilikom ocjene težine povrede, a potom i određivanja iznosa izrečene novčane kazne, moguće među ostalim uzeti u obzir i zemljopisni opseg povrede, činjenica da jedna povreda ima veći zemljopisni opseg od druge ne može nužno sama po sebi značiti da tu prvu povredu, promatranu u cjelini i posebice s obzirom na svoju narav, treba smatrati težom od druge povrede, te da je shodno tome opravdano određivanje viših koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” u odnosu na koeficijente primijenjene na izračun novčane kazne kojom se sankcionira ta druga povreda (vidjeti u tom smislu presudu od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 178.).

57 Stoga treba podsjetiti da načelo jednakog postupanja predstavlja opće načelo prava Unije utvrđeno člancima 20. i 21. Povelje Europske Unije o temeljnim pravima. Iz ustaljene sudske prakse slijedi da to načelo zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako takvo postupanje nije objektivno opravdano (vidjeti osobito presudu od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 51.).

58 Opći sud dužan je poštovati navedeno načelo ne samo u okviru provedbe nadzora zakonitosti Komisijine odluke o izricanju novčanih kazni nego i prilikom izvršavanja neograničene nadležnosti. Naime, izvršavanje takve nadležnosti ne smije dovesti do diskriminacije između poduzetnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu ili usklađenom djelovanju koje je protivno članku 101. stavku 1. UFEU-a prilikom određivanja iznosa novčanih kazni koje im se izriču (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., Komisija/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, t. 77.).

59 No, kako proizlazi iz sudske prakse Suda, uzimanje u obzir kod ocjenjivanja težine povrede, na temelju istog načela, razlika između poduzetnika koji su sudjelovali u istom zabranjenom sporazumu, posebno u pogledu zemljopisnog opsega njihovih pojedinih sudjelovanja, ne treba nužno provesti prilikom utvrđivanja koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos”, nego je to moguće učiniti i u nekom drugom stadiju izračuna novčane kazne, primjerice prilikom prilagodbe osnovnog iznosa ovisno o olakotnim i otegotnim okolnostima na temelju točaka 28. i 29. Smjernica iz 2006. (vidjeti u tom smislu presude od 11. srpnja 2013., Gosselin Group/Komisija, C-429/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:463, t. 96. do 100., te od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 104. i 105.).

60 Kao što je navela Komisija, takve se razlike mogu odraziti i kroz vrijednost prihoda od prodaje prihvaćenu za izračun osnovnog iznosa novčane kazne, zato što ta vrijednost upućuje na važnost, za svakog uključenog poduzetnika, njegova sudjelovanja u predmetnoj povredi, u skladu s točkom 13. Smjernica iz 2006. koja omogućava da se kao polazišna točka za određivanje visine novčane kazne uzme iznos koji odražava gospodarski značaj povrede i doprinos poduzetnika toj povredi (vidjeti u tom smislu presudu od 11. srpnja 2013., Team Relocations i dr./Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, t. 76.).

61 Prema tome, budući da je nesporno da je osnovni iznos novčanih kazni izrečenih tužitelju utvrđen prema vrijednosti prihoda od prodaje koje su ostvarili Laufen Austria na području Austrije i Roca na području Francuske, Opći sud mogao je u točkama 168. i 169. te 186. i 187. pobijane presude odrediti na 15% te vrijednosti stopu koeficijenata „težina povrede” i „dodatni iznos” a da pritom ne povrijedi načelo jednakosti postupanja.

62 Bez obzira što iz navedenog proizlazi da obrazloženje Općeg suda dano u točkama 168. i 169. te 186. i 187. pobijane presude sadrži pogreške koje se tiču prava, treba podsjetiti da ako obrazloženje odluke Općeg suda upućuje na povredu prava Unije, a njezina je izreka osnovana iz nekih drugih pravnih razloga, takva povreda ne može dovesti do ukidanja te odluke, nego je nužno provesti izmjenu obrazloženja (vidjeti u tom smislu presude od 9. lipnja 1992., Lestelle/Komisija, C-30/91 P, EU:C:1992:252, t. 28., i od 9. rujna 2008., FIAMM i dr./Vijeće i Komisija, C-120/06 P i C-121/06 P, EU:C:2008:476, t. 187. i navedenu sudsku praksu).

63 Kao što je razvidno iz dijela obrazloženja navedenog u točkama 56. do 61. ove presude, koji treba nadomjestiti obrazloženje koje je dao Opći sud, to je ovdje slučaj.

64 Dakle, drugi žalbeni razlog valja odbiti u mjeri u kojoj se njime prigovara da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava i posebno da je povrijedio načela proporcionalnosti i jednakosti postupanja, zato što, s obzirom na to da Opći sud na tužitelja nije primijenio koeficijente „težina povrede” i „dodatni iznos” niže od onih koje je primijenio na poduzetnike čije je sudjelovanje u povredi imalo veću težinu, u pobijanoj presudi nije uzeta u obzir manja težina sudjelovanja u povredi čija se odgovornost stavlja na teret tužitelju.

65 Vezano uz prigovor da je Opći sud povrijedio obvezu obrazlaganja i načelo zaštite legitimnih očekivanja kada je u točki 185. pobijane presude zaključio da je Komisija postupala u skladu s načelom proporcionalnosti, treba reći da je Opći sud u točkama 148. i 149. pobijane presude na općenit način iznio opis metode određivanja iznosa novčane kazne, a u točkama 150. do 152. te presude i opis kako ju je u konkretnom slučaju primijenila Komisija.

66 Taj se prigovor dakle ne može prihvatiti.

67 Konačno, kada je riječ o prigovoru da Opći sud u kontekstu olakotnih okolnosti u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. nije uzeo u obzir manju težinu tužiteljeva sudjelovanja u povredi u odnosu na težinu drugih sudionika, nesporno je da je Roca Sanitario samo iznijela tvrdnju o ograničenosti sudjelovanja društava Roca i Laufen Austria u utvrđenoj povredi.

68 No, da bi mogao ostvariti smanjenje iznosa novčane kazne zbog tih olakotnih okolnosti, tužitelj bi u skladu s točkom 29. Smjernica iz 2006. morao dokazati da je stvarno izbjegao provoditi takav protupravni sporazum opredjeljujući se za konkurentno ponašanje na tržištu, što, kao što je Opći sud utvrdio u točki 177. pobijane presude, tužitelj nije dokazao.

69 Bez obzira na sve, takva se ocjena dokaza – osim u slučaju njihova iskrivljavanja, što u konkretnom slučaju nije prigovoreno – u žalbenom postupku ne može preispitivati (vidjeti u tom smislu presude od 13. siječnja 2011., Media-Saturn-Holding/OHIM, C-92/10 P, neobjavljena, EU:C:2011:15, t. 27.; od 10. srpnja 2014., Grčka/Komisija, C-391/13 P, neobjavljena, EU:C:2014:2061, t. 28. i 29., te od 20. siječnja 2016., Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, t. 40.).

70 Prigovor o ispitivanju olakotnih okolnosti od strane Općeg suda u smislu točke 29. treće alineje Smjernica iz 2006. stoga valja odbiti.

71 Slijedom svih prethodnih razmatranja drugi žalbeni razlog nije moguće prihvatiti, pa žalbu valja odbiti.

Troškovi

72 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

73 U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev da se žalitelju naloži snošenje troškova i da on nije uspio u postupku, valja mu naložiti snošenje troškova ovog žalbenog postupka.

Slijedom navedenoga, Sud (prvo vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Društvu Roca Sanitario SA nalaže se snošenje troškova.

Potpisi